

REFERAT Byplan- og Bosætningsudvalg d. 21-10-2024

Mødedato Mandag d. 21. oktober 2024 kl. 12:00

Mødested A1.158 - BROEN Fællesmøde med MIN

Indholdsfortegnelse

Landskab i Herning Kommuneplan 2025 - 2036..... 3

Arealer og udpegninger i Herning Kommuneplan 2025 - 2036..... 8

Punkt 131: Landskab i Herning Kommuneplan 2025 - 2036

01.02.03-P15-3-23

Kommunikation

DIR BFU SOS BSK KFU BYB MIN ØKE BYR

x x

Sagsbehandler: Helene Kjærsgaard

Øvrige sagsbehandlere: Tanja Andreassen og Trine Eide

Resume

I løbet af den næste kommuneplanperiode (2025 – 2036) vil en række nationale og lokale politiske mål og aftaler om ændring af anvendelse af arealer, klima og klimatilpasning, produktion af vedvarende energi med mere sætte deres præg på landskabet i Herning Kommune. Samtidig er der ved denne revision af kommuneplanen fokus på, at kommuneplanen både sætter tydelige pejlemærker for Herning Kommunes udvikling, og at de enkelte emner ansues og drøftes i et tværgående perspektiv. Derudover bidrager en landskabsanalyse med ny viden om landskabet i Herning Kommune ved at beskrive værdier, kvaliteter og udviklingsmuligheder for de enkelte landskaber i Herning Kommune.

Som udgangspunkt for en opdatering af emnerne om landskab i kommuneplanen, lægger denne sag op til en fælles drøftelse mellem Byplan- og Bosætningsudvalget og Miljø-, Infrastruktur og Naturudvalget med fokus på:

- Pejlemærker for udviklingen af landskabet i Herning Kommune.
- Principper for udpegning af bevaringsværdige landskaber – vægtning i forhold til andre interesser i det åbne land.
- Særlig opmærksomhed på udpegninger for bevaringsværdige landskaber i og omkring byerne.
- Principper for udpegning af større, sammenhængende uforstyrrede landskaber – vægtning i forhold til andre interesser i det åbne land.

På mødet vil de konkrete eksempler blive uddybet som grundlag for en drøftelse. Eksemplerne er vedlagt som bilag.

Sagsfremstilling

Pejlemærker for udviklingen af landskabet i Herning Kommune

Den høje himmel over hederne, ådalenes slyngede forløb og læhegnenes rytme - vekslende med de store plantager og mindre skove, gamle og nye søer, spredt og samlet bebyggelse, veje og tekniske anlæg - danner tilsammen vores oplevelser af landskaberne i Herning Kommune.

Planstrategien og Byrådets foreløbige drøftelser i forbindelse med Kommuneplan 2025 – 2036 peger på følgende pejlemærker for landskabets værdier og ønsker til udvikling for Herning Kommunes landskaber:

- Landskabet og naturen som et aktiv for borgerne – både i forhold til bosætning, muligheder for en aktiv hverdag, rekreation og gode forbindelser mellem boligområder og rekreative landskaber.
- Udvikling med udgangspunkt i de enkelte lokalsamfunds identiteter – her kan landskabet i både det åbne land samt i og omkring byerne spille en særlig rolle.
- Agilitet og multifunktionalitet i forhold til anvendelse af arealer og gennemførelse af projekter.
- Forsyning af lokale virksomheder med vedvarende energi.
- Plads til klimatilpasning i både det åbne land og byerne samt grønt og vand i og omkring byerne.

Landskabsanalyse – opdateret viden om landskabet i Herning Kommune

Herning Kommune har udpegninger af "Større, sammenhængende uforstyrrede landskaber" og "Særligt værdifulde landskaber" (Hedder fremover "Bevaringsværdige landskaber" – i overensstemmelse med de statslige interesser). De nuværende udpegninger er fra før 2005, og foretaget af det daværende Ringkøbing Amt. For at have et opdateret grundlag for arbejdet med landskabet i Herning Kommune, er der i løbet af 2020 og 2021 udarbejdet en landskabsanalyse for hele Herning Kommune. Landskabsanalysen indeholder kortlægning, beskrivelser, vurderinger og anbefalinger for landskaberne i Herning Kommune.

Det daværende Teknik- og Miljøudvalg godkendte i september 2021 landskabsanalysen med henblik på at opdatere kommuneplanens udpegninger i forhold til landskab på baggrund af viden og anbefalinger i landskabsanalysen.

Den viden og de anbefalinger landskabsanalysen indeholder, kan bruges til at opdatere og præcisere udpegning af "Bevaringsværdige landskaber" og "Større, sammenhængende uforstyrrede landskaber" i kommuneplanen.

Landskabsanalysen kan også bruges i Herning Kommunes øvrige arbejde, hvor landskabet udgør en oplevelsesmæssig værdi, der i varierende grad skal beskyttes, benyttes og udvikles. For eksempel ved tilladelse til byggeri og tekniske anlæg i landzonen, planlægning for byudvikling og produktion af vedvarende energi samt udvikling af projekter for rekreation, natur, turisme med mere i det åbne land.

Bevaringsværdige landskaber – opdatering af udpegninger

Landskabsanalysen viser, at en række landskaber i Herning Kommune har en kvalitet og tilstand, der betyder, at de i henhold til Planloven og de nationale interesser i kommuneplanlægningen kan udpeges som "Bevaringsværdige landskaber" i kommuneplanen. Det er en national interesse i planlægningen:

- At landskabet, og særligt bevaringsværdige landskaber, som udgangspunkt friholdes for byggeri og tekniske anlæg af hensyn til den landskabelige oplevelse.
- At de udpegede landskabers karakteristiske landskabstræk og landskabsoplevelser fastholdes og styrkes, herunder de natur- og kulturgeografiske samt visuelle værdier.

Herning Kommuneplan fastlægger retningslinjer for, at der i de bevaringsværdige skal tages betydeligt hensyn til områdets landskabelige kvaliteter og værdi. Det vil sige at:

- I de bevaringsværdige landskabsområder skal der tages betydeligt hensyn til landskabets kvalitet og værdi.
- Anlæg, nyt byggeri og ændret arealanvendelse kun kan etableres i de bevaringsværdige landskaber, hvis de landskabelige kvaliteter ikke påvirkes negativt eller forstyrres i væsentlig grad.
- Anlæg og nybyggeri heller ikke kan etableres i tilknytning til eller udenfor de bevaringsværdige landskaber, hvis det vurderes at få væsentlig negativ indflydelse på de landskabelige kvaliteter indenfor udpegningsområdet.
- Etablering af byggeri og tekniske anlæg samt ændringer af arealanvendelse i de bevaringsværdige landskaber skal vurderes med udgangspunkt i landskabets særkende, og kan som udgangspunkt kun finde sted, hvis det styrker områdets landskabelige kvaliteter.

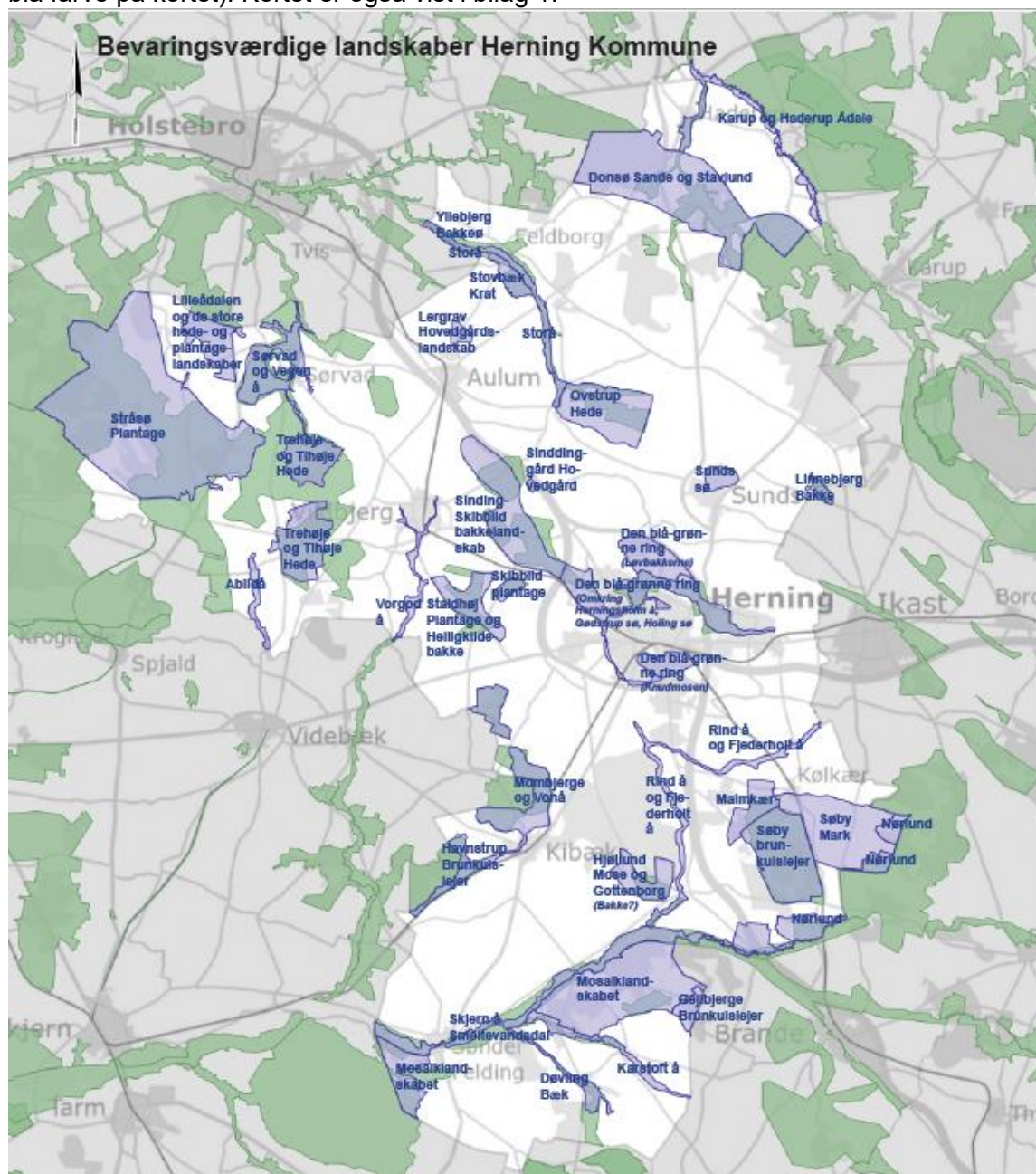
Det vil sige, at der i og omkring de bevaringsværdige landskaber skal være en særlig opmærksomhed på, hvordan byggeri, anlæg og ændret arealanvendelse påvirker de landskabelige kvaliteter og oplevelser – og at nye tiltage som udgangspunkt skal udvikle og styrke kvaliteterne i landskabet. Det vil altid bero på en konkret vurdering, hvornår et byggeri, anlæg eller en ændret arealanvendelse har en væsentlig negativ påvirkning på et landskab, da det både kan afhænge af størrelse, udformning, farvevalg med mere på et byggeri / anlæg – og på, hvordan landskabet er formet og ser ud. For eksempel i forhold til bakker / udsigtspunkter, beplantning, størrelse og typer på andre anlæg og byggerier i området med mere.

En del af de bevaringsværdige landskaber, landskabsanalysen peger på, er allerede udpeget i kommuneplanen – og en del af de nuværende udpegninger er justeret i forhold til, at de enten har potentiale for en større udstrækning, eller dele af dem ikke længere har kvalitet som bevaringsværdigt landskab. Derudover er der en række nye mulige udpegninger inden for følgende landskabstyper, som skal drøftes:

- Vandløb (Karup og Haderup Ådale, Lilleådal, Vorgod å samt Rind å og Fjederholt å)
- Søer (Gødstrup og Sunds sø)
- Landskaber med heder og moser (Donsø Sande og Stavlund, mindre del af mosaiklandskabet ved Skjern å)
- Hovedgårdslandskaber (Lergrav og Sinding Hovedgårdslandskaber)
- Landbrugslandskaber (Søby mark og del af mosaiklandskabet ved Skjern å)

- Brunkulslejer (Abildå)
- Sammenhængende, bynære landskaber (Den blå-grønne ring omkring Herning)

Kortudsnittet som ses her nedenfor viser kommuneplanens nuværende udpegninger af bevaringsværdige landskaber (Med grøn farve på kortet) samt landskabsanalysens forslag til bevaringsværdige landskaber (med blå farve på kortet). Kortet er også vist i bilag 1.

På mødet vil forvaltningen uddybe en række konkrete dilemmaer ved at indarbejde udpegningerne i kommuneplanen – som grundlag for en drøftelse af principperne for afvejning af de landskabelige værdier og øvrige interesser som for eksempel byudvikling og produktion af vedvarende energi. Det fremgår af bilag 2 med orange udpegning og skrift:

- Landskabsanalysens forslag til udpegning bevaringsværdigt landskab ved Haderup / Feldborg i forhold til biogas og solceller
- Landskabsanalysens forslag til udpegning af bevaringsværdige landskaber ved Søby Brunkulslejer og Søby Mark i forhold til vindmøller ved virksomhed i Fæsteholt.

På bilag 2 er det desuden vist, hvordan bevaringsværdige landskaber i den nordvestlige og sydøstlige del af kommunen tilsammen udgør en del af de storslåede hede- og plantagelandskaber i nordvest og samt Ålandet i sydøst.

Udpegninger af bevaringsværdige landskaber gennem og omkring byer

Størstedelen af Herning Kommunes byer og landsbyer ligger i tilknytning til eksisterende og / eller nye udpegninger til bevaringsværdige landskaber. Hvor en by eller landsby ligger ved et bevaringsværdigt landskab, er det i de fleste tilfælde et landskab, der tegnes af vandets veje (Ådale, vandløb, søer og lavtliggende områder), og ofte et vandløb eller en sø, der løber gennem / ligger inde i byen. Forvaltningen anbefaler, at kommuneplanen fremover kommer til at indeholde specifikke retningslinjer for, hvordan vi forholder os til de bevaringsværdige landskaber i og ved byerne.

Principperne for retningslinjer for arbejdet med landskabet i og omkring byerne drøftes på mødet med udgangspunkt i landskabet omkring Herning (Den blå – grønne ring med skov, søer, vandløb med mere). Fremgår med orange udpegning og skrift på bilag 2.

Større og sammenhængende uforstyrrede landskaber – opdatering af udpegninger

Herning Kommuneplan har i dag to større, sammenhængende uforstyrrede landskaber (Nordvest og sydøst) i kommunen. Større sammenhængende uforstyrrede landskaber er områder, som er helt eller delvis fri for visuel eller støjmessig påvirkning fra større tekniske anlæg, større bysamfund og væsentlig bymæssig påvirkning i øvrigt samt større ferie- og fritidsanlæg som motorbaner, større skydebaner eller feriecentre. Det kendetegnende for områderne er fraværet af dominerende eller støjende anlæg, mens lokalt orienterede anlæg, eksempelvis siloer og lignende med tilknytning til landbrugserhvervet eller lokale forsyningsanlæg kan findes i områderne.

Landskabsanalysen viser, at de to eksisterende, større sammenhængende uforstyrrede landskaber fortsat er sammenhængende og uforstyrrede – og at der er mulighed for enkelte udvidelser af de eksisterende områder, samt anbefaling af to mindre indskrænkninger.

Vi afventer desuden afgørelse fra Plan- og landdistriktsministeren på sagen om Ikast-Brande Kommunes planer om at opstille 9 vindmøller ved Kratlund, i umiddelbar nærhed af det større, sammenhængende uforstyrrede landskab i den sydøstlige del af Herning Kommune. Afgørelsen i denne sag kan få betydning for den fremtidige afgrænsning af dette større sammenhængende uforstyrrede landskab.

Landskabsanalysen peger desuden på, at der kan udpeges to større sammenhængende uforstyrrede landskaber i den nordøstlige del af kommunen (Mellem / ved Haderup, Feldborg og Fårbæk) og i den sydøstlige del af kommunen (Ved og øst for Søby brunkulslejer og med sammenhæng til landskabet omkring Harrild Hede i Ikast-Brande Kommune).

På mødet drøftes ønske om at tage disse forslag til udpegninger med i kommuneplanen – set i forhold til, at der også er ønsker om / planlægning for anlæg til produktion af energi i området.

Nuværende udpegninger til større, sammenhængende uforstyrrede landskaber i kommuneplanen samt forslag til større sammenhængende uforstyrrede landskaber i fra landskabsanalysen fremgår af bilag 3.

Indstilling

Direktøren for By, Erhverv og Kultur indstiller,

at Byplan- og Bosætningsudvalget og Miljø-, Infrastruktur og Naturudvalget drøfter:

- Pejlemærker for udviklingen af landskabet i Herning Kommune
- Principper for udpegning af bevaringsværdige landskaber i Herning Kommuneplan 2025 - 2036
- Principper for bevaringsværdige landskaber i og omkring byerne i Herning Kommuneplan 2025 - 2036
- Principper for udpegning af større sammenhængende uforstyrrede landskaber i Herning Kommuneplan 2025 - 2036

Beslutning

Der arbejdes videre ud fra de i sagen beskrevne pejlemærker.

Bevaringsværdige landskaber udvides ikke for nuværende.

Principper for bevaringsværdige landskaber i byerne, skal de bruges aktivt til at gøre byerne mere attraktive, uden at det fjerner mulighederne for byudvikling.

Vedr. udpegningen af større sammenhængende uforstyrrede landskaber skal der ikke udpeges yderligere udover ændringer ved Stråsø plantage.

På den anden side af Den Grønne Trepert er der en positiv stemning om evt. at udvide nogle af udpegningerne.

Lone Børlum og Michael Thomsen ser gerne, at der allerede nu lægges op til udvidelse af udpegningerne til det større sammenhængende uforstyrrede landskab i den nordlige del af kommunen.

Bilag

Bilag 1 Bevaringsværdige landskaber_Nuværende udpegninger og forslag til opdatering

Bilag 2 - Potentialer og drøftelse bevaringsværdige landskaber

Bilag 3 - Større sammenhængende uforstyrrede landskaber

Som overordnet princip for arealanvendelsen foreslås derfor at arbejde med tre forskellige kategorier af arealer. Det vil danne grundlag og få betydning for en række af vores udpegninger, men kan samtidig også fungere som en ramme og pejling til, hvordan vi skal forholde os til vores konkrete projekter og indsatser.

Forslag til arealkategorier:

Værdier og oplevelser

Det er de steder og områder, vi vil passe særligt på. Det handler som udgangspunkt om Herning Kommunes bevaringsværdige og værdifulde landskaber, grundvand, kulturmiljøer, og den særligt beskyttede natur. Det vil sige arealer, hvor der er kvaliteter vi skal passe særligt på og sikre, at vi bruger de kvaliteter som udgangspunkt for udvikling.

Funktioner og indsatser der knytter sig til bestemte steder (stedbundne)

Det er områder, der er kendetegnet af, at det er helt specielle og lokale forudsætninger, der gør at de ligger, hvor de ligger, og ikke kan flyttes til andre steder. Lavbundsarealer, råstofområder, arealer til fødevareproduktion, eksisterende infrastruktur, å-systemer og nogle naturarealer (herunder fredskov) er eksempler på sådanne arealer. Det betyder, at vi blandt andet skal være særligt opmærksomme på om arealerne kan eller bør bruges til andre formål, eller om der er mulighed for multifunktionel arealanvendelse.

Funktioner vi skal finde plads til, og opgaver vi skal eller gerne vil arbejde med

Herning Kommunes klimaplan peger blandt andet på indsatser som øget skovrejsning og arealer til produktion af vedvarende energi. Af andre indsatser kan nævnes opgaven med at finde plads til at håndtere klimatilpasning, beskyttelse af vores grundvand og drikkevandsmagasiner, byudvikling, plads til mere natur mm. Disse indsatser skal der findes plads til, men de skal tænkes sammen med og koordineres i forhold til de arealer, der er kendetegnet af at være knyttet til bestemte

Kommuneplanen danner ramme og sætter retning

En række af de nævnte indsatser er bundne opgaver, og her kan særligt arbejdet med den grønne trepartsaftale få stor betydning, men der er andre steder, hvor vi som kommune kan være mere proaktive, eller steder hvor der er særlige potentialer, der bør løftes. Der findes ikke én løsning, der kan håndtere de mange komplekse problemstillinger og indsatser. Noget kan løftes som udpegninger i en kommuneplan, andet i forbindelse med konkrete projekter, og noget skal måske løftes på helt nye måder. Arealudpegninger i kommuneplanen, som traditionelt har været ramme om arealanvendelsen, kan derfor ikke stå alene. Det forventes derfor at kommuneplanen, udover at indeholde kortudpegninger, retningslinjer og overordnede principper for arealanvendelsen, også vil sætte rammen og give en pejling til, hvordan vi skal arbejde med de indsatser, der knytter sig til arealanvendelsen. Der kan være tale om flere løsninger, som kan supplere hinanden, f.eks. at have fokus på at arbejde helhedsorienteret og multifunktionelt, at gentænke kommunens rolle i inddragelse og samarbejde med relevante aktører om at finde nye løsninger, eller at vi på nogle indsatser som kommune skal være mere opsøgende eller i højere grad arbejde med kommuneplanen som et dynamisk dokument, der kan optage ny viden efterhånden, som vi bliver klogere, f.eks. i form af tematillæg. Der ønskes på baggrund at et oplæg en fælles drøftelse med refleksioner og input til principperne for arealanvendelse og kommuneplanen som ramme.

Det endelige forslag til strategi og principper for arealanvendelse forventes at blive en integreret del af kommuneplanen sammen med de øvrige pejlemærker, der fremlægges til drøftelse i byrådet den. 12. november.

Indstilling

Direktøren for By, Erhverv og Kultur indstiller,

at Byplan- og Bosætningsudvalget og Miljø-, Infrastruktur og Naturudvalget drøfter:

- pejlemærker for hvordan Herning Kommune skal anvende sine arealer
- de fremlagte arealkategorier
- principperne for arealanvendelse og kommuneplanen som ramme

Beslutning

Som overordnede pejlemærker for anvendelsen af arealerne i Herning Kommune arbejdes der videre med kategorierne: "Værdier og oplevelser," "Funktioner og indsatser, der knytter sig til bestemte steder" og "Funktioner vi skal finde plads til".

Plads til erhvervsudvikling skal indgå i pejlemærkerne.

Kategorierne skal have mere mundrette benævnelser.

Der arbejdes videre med de fremlagte principper. Dog således, at der sikres så stor agilitet som muligt. Derudover skal Den Grønne Trepartsaftale indskrives markant i kommuneplanen, således vi ikke bliver låst inden den udmøntes i lov, og sådan at der kan laves temarevisioner af kommuneplanen, når den foreligger.

Helhedsorienteret og multifunktionel planlægning er væsentlige principper, der skal tage afsæt i lokalt ejerskab.

De faldne bemærkninger indarbejdes i forslaget, inden det fremlægges til foreløbig vedtagelse.